

АЛОҲИДА МУХОФАЗА ЭТИЛАДИГАН ҲУДУДЛАР ЕРЛАРНИНГ ҲУҚУҚИЙ ҲОЛАТИ

Р Е Ж А:

- 1.Алохида мухофаза этиладиган ҳудудлар ерлари ҳуқуқий ҳолати тўғрисида тушунча ва ўзига хос хусусиятлари.**
- 2.Табиатни мухофаза қилиш мақсадларига мўлжалланган ерлари ҳуқуқий ҳолати**
- 3.Соғломлаштириш мақсадларига мўлжалланган ерлари ҳуқуқий ҳолати**
- 4.Рекреация ва тарихий-маданий аҳамиятга молик ерларнинг ҳуқуқий ҳолати**

Табиатни муҳофаза қилиш, соғломлаштириш, рекреация мақсадларига мўлжалланган ва тарихий-маданий аҳамиятга молик ерлар республикамиз ер фонди тизимида алохида ва мустақил 2 та тоифани ташқил этади (Ер кодексининг 8-моддаси). Ушбу тоифалар ерлари таркиби:

- табиатни муҳофаза қилиш мақсадларига мўлжалланган ерлар;
- соғломлаштириш мақсадларига мўлжалланган ерлар;
- рекреация мақсадларига мўлжалланган ерлар;
- тарихий-маданий аҳамиятга молик ерлардан иборат бўлиб, уларнинг жами майдони 75,3 минг га ни ташқил этади.

Муҳофаза этиладиган ҳудудлар деганда ерлар ва сув кенгликлари (акваториялар)нинг устувор **экологик, илмий, маданий, эстетик, санитария соғломлаштириш** ахамиятига молик қисмлари тушунилади. **Муҳофаза этиладиган ҳудудлар** деб аталашининг асосий сабаби шундаки, бу **ҳудудлар** ноёб ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини, минерал сувлар ҳам да табиат ёдгорликларини сақлаш учун экологик, илмий, маданий, эстетик, санитария - соғломлаштириш ахамиятига эгадир. **Алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар ерлари** деганда эса давлатнинг тегишли органлари томонидан қонунда белгиланган тартибда табиатни муҳофаза қилиш, соғломлаштириш, рекреация, тарихий-маданий мақсадлар учун ажратиб берилган ер майдонлари тушунилади.

Алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар ерларининг ҳуқуқий ҳолати Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси, «Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар тўғрисида»ги, «Табиатни муҳофаза этиш тўғрисида»ги қонунлари ҳам да Давлат қўриқхоналари, Давлат миллий табиат боғлари, Давлат буюртма қўриқхоналари, Давлат табиат ёдгорликлари, ботаника боғларининг Низомларида белгиланган. Ушбу меъёрий хўжжатлар алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар ерларини бериш тартиби, фойдаланиш мақсадлари, муҳофаза этиш чора-тадбирлари, ердан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, ушбу тоифа ерларни бошқариш каби масалаларни тартибга солади.

Алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар ерларининг ҳуқуқий ҳолатидаги ўзига хос хусусиятларни қуйидагиларда кўриш мумкин:

1) Алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар ерлари мамлакатимиз ер фондида мустақил тоифани ташқил этиб, махсус белгиланган мақсадда, тегишли вазифаларни бажариш учун хизмат қилади;

2) Ушбу тоифа ерлар табиатнинг табиий, эстетик, шифобахш, маданият, архитектура омилларига эга бўлган ҳудудларида ажратиб берилади;

3) Алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар ерлари хўжалик мақсадларида фойдаланилмайди;

4) Бу тоифа ерлардан ва унинг атрофида жойлашган ерлардан фойдаланиш ва муҳофаза этишнинг алоҳида ҳуқуқий тартиби белгиланади. Масалан, курорт зоналари атрофида унинг даволаш хусусиятига салбий таъсир этувчи фаолият билан шуғулланиш ман

этилади;

5) Бу ерларни бошқарувчи органлар турли-туманлиги билан ажралиб туради. Алохида мухофаза ҳудудлари нафақат давлат органлари, балки жамоат органлари билан ҳам бошқарилиши мумкин;

6) Алохида мухофаза этиладиган ҳудудлар ерларидан доимий фойдаланувчи субъектлар бўлиб фақат корхона, муассаса ва ташкилотлар, яъни юридик шахслар ҳисобланадилар. Фуқаролар эса фақат икқиламчи ердан фойдаланувчилар бўлишлари мумкин;

7) Алохида мухофаза этиладиган ҳудудлар ерлари ижарага берилиши мумкин эмас;

8) Ушбу тоифа ерлардан фойдаланувчилар ер солиғи тўлашдан озод қилинадилар;

9) Алохида мухофаза этиладиган ҳудудлар ерлари давлат мулки ҳисобланади, шунинг учун улар олди-сотди қилиниши, гаров, совға, ҳадя ёки бошқа турдаги айирбошлаш объекти бўлиши мумкин эмас.